

Jorden runt

Maj 2017

139 **Arkitektporträtt** Bjarke Ingels/BIG

149 **BIG I** 8tallet

156 **BIG II** Serpentine Pavilion

163 **BIG III** Via 57 West

170 **BIG IV** Lego House

Alla talar

Foto klockvis från övre höger Jonas Bie, Steve Benitsy,
Nicklas Rudfell, Thomas Löf, Jonas Bie

om Bjarke

Grove at Grand Bay, Miami.

Foto Rasmus Hjortsø

Bjarke Ingels har blivit en av världens mest eftertraktade arkitekter med sin futuristiska design som strävar efter ”hedonistisk hållbarhet”. Rum har träffat dansken i New York där hans firma BIG håller på att rita om Manhattans silhuett.

Text **Jonas Cullberg**

EN ASYMMETRISK PYRAMID i glas och rostfritt stål blänker till i det bleka världsljuset längs med Hudsonfloden i Hells Kitchen på västra Manhattan. Det är Via 57 West, en 32-våningsskyskrapa som nästan fyller ett helt kvarter och som inte liknar något annat i stadssilhuetten. Mitt i den brant sluttande fasaden finns ett stort hål i form av en skev rektangel med plats för innergården, en miniatyrversion av närliggande Central Park. På håll påminner huset om ett segel, eller kanske ett kraschat rymdskepp.

Via 57 West är den danska arkitekten Bjarke Ingels första färdigställda skyskrapa i USA, och att den fick ett udda utseende är inte konstigt. När Douglas Durst, en av New Yorks största fastighetsutvecklare, höll en föreläsning i Köpenhamn 2006 presenterade sig den då 32-årige Bjarke Ingels med frågan ”Varför ser alla dina byggnader ut som byggnader?”. Durst blev nyfiken, började följa den unga danskens karriär och gav 2010 hans firma BIG – Bjarke Ingels Group – uppdraget att rita Via 57 West. Samma år öppnade Ingels ett kontor här.

BIG har en hisnande rad prestigeprojekt på gång. Det rör sig om sju stycken bara i New York, däribland 2 World Trade Center vid Ground Zero som ersätter en av de skyskrapor som förstördes den 11 september 2001 och The BIG U, ett barriärsystem tänkt att skydda södra Manhattan mot stormar och översvämningar. I Mountain View, Kalifornien, designar BIG Googles nya

huvudkontor med en budget motsvarande 18 miljarder svenska kronor, och i Washington har de hand om en lika dyr ombyggnad av delar av USA:s nationalmuseum Smithsonian. I arkitektvärlden har ingen klättrat snabbare än Bjarke Ingels. Han är en eller två generationer yngre än de stjärnarkitekter som brukar få designa den här typen av astronomiskt dyra projekt.

En taxiresa tjugo minuter söderut från Via 57 West ligger BIG:s ljusa, minimalistiskt inredda New York-kontor med drygt 200 anställda, högt upp i en skyskrapa i finanskvartaren vid Wall Street. Unga arkitekter med smala jeans och diskreta designsneakers sitter tysta framför sina datorer. Här ritas de det nya New York, med utsikt mot det gamla; genom fönstren syns en av stadens mest ikoniska byggnader, det neogotiska tornet Woolworth Building från tidigt 1900-tal, med dess kopparkupol. Väggarna hos BIG pryds av en lång rad inramade tidningsuppslag med Bjarke Ingels-intervjuer. Runt om i det öppna kontorslandskapet syns modeller av pågående BIG-projekt, en av dem byggd av vita Legoklossar; det danska leksaksföretagets kommande ”upplevelsecenter” i dess hemstad Billund.

Bjarke Ingels, kompakt som en rugbyspelare, med skäggstubb, lätt rufsig kalufs och en mörkgrå kostym över långärmad T-shirt, har just pratat inför en grupp arkitekturjournalister om BIG:s andra färdigställda byggprojekt i USA: Grove at Grand Bay, två höghus i Miami Beach som ser

ut att skruva sig upp genom marken. Han slår sig ner på en stolsrygg i ett litet konferensrum, placerar sina Acne-skor med kardborreknäppning på dynan och plockar fram en tablettask med danska lakritspastiller.

– Vill du ha en Ga-Jol?

Det skandinaviska arvet är inte bara påtagligt i Ingels godiskonsumtion utan också i hans första skyskrapebygge i New York. Han kallar Via 57 West för en ”courtscraper”, en blandning mellan typisk amerikansk skyskrapa och en ”courtyard”, en grönskande innergård av det slag som är vanligt i danska bostadshus. Det kan behövas. Via 57 West ligger inklämt mellan ett kraftverk och ett garage för sopbilar, i ett ganska glämt område med bilhandlare och någon enstaka strippklubb som grannar, men tack vare en massiv byggboom i New York har det blivit attraktivt för lyxiga nybyggen.

– Vi kom på idén att den europeiska innergården skulle fungera bra för att ge en fristad mitt i en hektisk stadsmiljö, säger Bjarke Ingels på sin danskklingande men grammatiskt perfekta engelska.

– Dessutom kändes det, med tanke på att det var vår första byggnad i USA, intressant att blanda arketyper av amerikansk urbanism, New York-skyskrapan, med arketyper av skandinavisk urbanism, stadskvarteret med innergård i mitten.

Bjarke Ingels är arkitektvärldens största publikfriare, och det närmaste en popstjärna ►

”Vill du ha en Ga-Jol?”

branschen har. Idéerna är ofta spektakulära, Instagramvänliga och paketerade i ett medievänligt koncept, som danska Amager Bakke, en avfallsbaserad energianläggning där det sluttande taket består av en fullt åkbar skidbacke, eller hans ritning för det amerikanska fotbollslaget Washington Redskins nya arena, med en vallgrav där fansen kan paddla kajak. Samtidigt fokuserar projekten ofta på smart problemlösning och miljöränkande. I sitt manifest Yes is More från 2009 skriver Ingels om ”hedonistisk hållbarhet”: För att grön design ska fungera måste den höja livskvaliteten och vara mer njutbar än ett mindre miljövänligt alternativ.

– När det gäller miljöaspekter som energieffektivitet och att utvinna resurser av avfallsprodukter är det fortfarande ganska ineffektivt i New York jämfört med i Danmark. Jag tror att det delvis beror på att det har funnits ett överskott av billig energi här, menar Bjarke Ingels.

Yes is More är skriven i form av en seriebok, och det var serietecknare som Bjarke Ingels drömde om att bli under uppväxten i medelklassvillan norr om Köpenhamn. Han började studera arkitektur på konsthögskolan KADK i Köpenhamn som artonåring, mest för att det inte fanns någon serietecknarutbildning. Under det fjärde året på utbildningen fastnade Bjarke för den holländske stjärnarkitekten Rem Koolhaas, fick en praktikplats på hans firma OMA i Rotterdam och började arbeta där efter examen. När Time

Magazine förra året utsåg Bjarke Ingels till en av världens 100 mest inflytelserika personer beskrev Rem Koolhaas, en av världens största nu levande arkitekturteoretiker, honom i presentationstexten som en helt ny typ av arkitekt som tänker fritt utan att tyngas av konventioner och traditioner: ”Bjarke är den första stora arkitekten som helt frikopplat yrket från ångest. Han kastade ut barlasten och svävade i väg.”

Bjarke Ingels lämnade OMA 2001 tillsammans med kollegan Julien De Smedt och de startade firman PLOT, som de drev från sin gemensamma lägenhet i Köpenhamn. Bjarke fick sitt internationella genombrott med tre bostadshus i den nya Köpenhamnsstadsdelen Örestad, där han lyckades skapa världsberömd arkitektur utifrån ganska alldagliga uppdrag med smal budget.

Det började med att PLOT fick i uppdrag av fastighetsutvecklaren Per Høpfner att rita ett bostadshus som skulle vara ”intressant, attraktivt, och riktigt billigt att bygga”. Resultatet blev två parallella byggnader, formade som ett V och ett M sedda uppifrån, med vassa triangelformade balkonger. Husen stod färdiga 2007 och blev en hit bland danska designfantaster. Samma år splittrades PLOT och Bjarke bildade BIG, som fick i uppdrag av Høpfner att rita en ny byggnad intill VM-husen med ett tillhörande stort flervåningsgarage. Bjarke valde att låta det stora garaget fungera som grund för lägenheterna i

det nya projektet. Dessa fick breda ut sig längs parkeringshusets sluttade tak som bildar en artificiell ”bergvägg”. Varje lägenhet har egna trädgårdar som får fasaden att påminna om en övervuxen sydasiatisk tempelruin. ”Berget” i det platta landet blev färdigt 2008 och utsågs kort därefter till världens bästa bostadshus vid World Architecture Fair. Bjarke flyttade in, efter att ha bott en tid i VM-husen. BIG:s tredje projekt i Örestad blev det största: 8tallet, ett helt stads-kvarter i ett hus som uppifrån liknar en liggande åtta, och där det är möjligt att cykla hela vägen från markplan till tionde våningen längs med den svagt lutande fasaden.

– En av våra filosofier på BIG är idén om ”pragmatiskt utopism”: I stället för att välja mellan det praktiska och idealiska stävar vi efter pragmatiskt utopisk arkitektur som gör det till ett praktiskt mål att göra världen till en bättre plats, förklarar Bjarke.

Det finns några återkommande designinslag i hans arkitektur: de förvridna geometriska formerna som i Via 57 West och Grove at Grand Bay eller de ojämnt staplade lädorna som finns i hans plan för 2 World Trade Center och BIG:s paviljong utanför Serpentine Gallery i London. Men Bjarke vänder sig mot idén att en arkitekt ska hålla sig med en personlig estetik. Han har hittat på begreppet BIGamy (en ordlek med bigami, tvegifte) för att beskriva sin egen (brist på) stil, en attityd att allt är möjligt. ►

Washington Redskins arena.

Illustration BIG och Michael Fairbanks

2 World Trade Center, New York.

Illustration DBOX

Hyperloop One.

Illustration BIG

Google.

Illustration DBOX

"En av våra filosofier på BIG är idén om 'pragmatiskt utopism'."

– Besluten om designen ska inte komma ur en besatthet vid en viss arkitekturstil, utan snarare utifrån kunskap och observation. Platsen, klimatet, byggreglerna, den sociala miljön och vad du vill göra av det hela spelar en viktig roll. Ideologiska gränser som inte fungerar med dessa idéer skulle ge nedslående resultat för alla. En definierande stil är på vissa sätt summan av alla dina hämningar.

"Pragmatisk utopism", "Hedonistisk hållbarhet", "BIGamy" – Bjarke Ingels har en förmåga att hitta på klatschiga koncept kring sina arkitektoniska utgångspunkter vilket har gjort honom till en eftertraktad talare på konferenser och en populär TED-föreläsare. Han har en talang för det som inom marknadsföring kallas för "storytelling" – att skapa säljande berättelser kring arbetet. Men hans yviga stil och snabba framgångar får också kritik.

– Den vanligaste tveetydiga komplimangen som jag får är att jag är "bra på att kommunicera", vilket antyder att jag är dålig på att genomföra saker. För mig är det en styrka att det finns klarhet. Vi vet vad vi gör och det är därför vi kan förklara det. Att något är begripligt betyder inte att det är osofistikerat eller banalt. Det betyder bara att det är kristallklart. Och om du inte kan förklara någonting behöver det inte betyda att något är så fantastiskt att vanliga dödliga inte kan greppa det. Det kan helt enkelt betyda att det är obegripligt.

Bjarkes teknikoptimism och marknadsföringstalang ligger helt i linje med startup-kulturen i Silicon Valley. Förutom ett långvarigt samarbete med Google arbetar BIG med Hyperloop One, ett resekoncept utvecklat av it-entreprenören Elon Musk, som även ligger bakom elbilen Tesla och betalsystemet Paypal. Hyperloop One, som fortfarande är i experimentstadiet, kan enklast beskrivas som en uppförstorad version av gamla tiders rörpost: ett slags utsläppsfritt snabbtåg med kapslar för 6–8 personer som körs i en tub där luttrycket är extremt lågt, vilket gör det möjligt att komma upp i hastigheter på över 1 200 kilometer i timmen. Ett Boeing 747-plan går inte snabbare än 825 kilometer i timmen. BIG samarbetar med Hyperloop One om att designa kapslar och stationer till linjen i öknen mellan Abu Dhabi och Dubai i Förenade Arabemiraten som är planerad att öppnas inom de närmaste fem åren.

– Det är väldigt lockande att vara med i frontlinjen för ny teknologi, och särskilt när det gäller Hyperloop som kan ha en stor påverkan på hur vi ser på tid och rum i våra städer. Som du vet är det skandinaviska ordet för design "formgivning", att ge form till något som ännu inte har det. Att hjälpa till med den födseln är förstås otroligt intressant för en designer.

Framtidens städer kommer präglas av att de är renare än i dag, tack vara förarlösa elektriska bilar och andra innovationer, menar Bjarke, och tar upp den kombinerade skidbacken och kraftverket

Amager Bakke som exempel. När det öppnar nästa år kommer taket prydas av en skorsten som puffar ut en vit stor rökring av vattenånga varje gång ett ton koldioxid förbränns.

– Förr var det nödvändigt med zonplanering eftersom man inte kunde ha ett kraftverk nära där folk bor. Då skulle de dö. Nu går det faktiskt att ha en offentlig park på toppen av ett kraftverk eftersom det inte är några föroreningar. Zontänkandet kommer att lösas upp och göra framtidens arkitektur mer hybridartad och intressant.

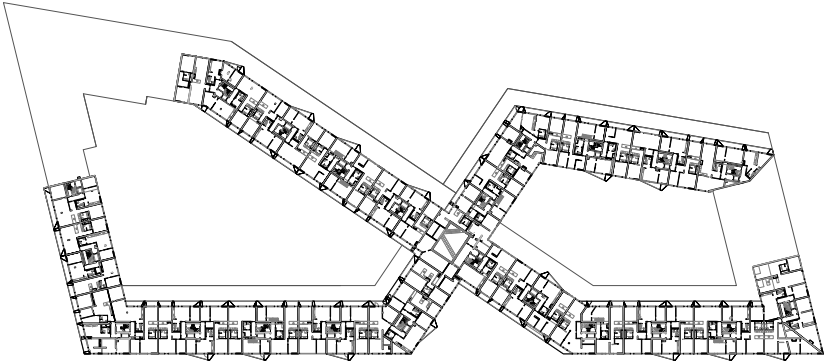
Bjarke är en science fiction-fantast. Under gymnasieåren plöjde han William Gibsons och Philip K. Dicks böcker, som ofta kretsar kring framtidsvisioner där en teknisk eller social innovation vänt upp och ner på tillvaron. Men Bjarkes inspiration kommer från annat håll.

– Livet är redan tillräckligt intressant: de praktiska utmaningarna, logistiken. I stället för att låta arbetet formas av någon extern inspiration kan du, genom att titta noga på själva livet, skapa de mest intrikata skulpturala byggnader. Men visst, jag vill hitta sätt rotade i den redan existerande världen för att leverera byggnader som nästan ser ut som att de kommer från science fiction – som ett kraftverk med en skidbacke på toppen eller ett flerbostadshus där du kan cykla hela vägen upp till takvåningen. Det låter för bra för att vara sant, men de har byggts inom exakt samma parametrar som alla vanliga sorgliga lädliknande kontorshus och bostäder. ■

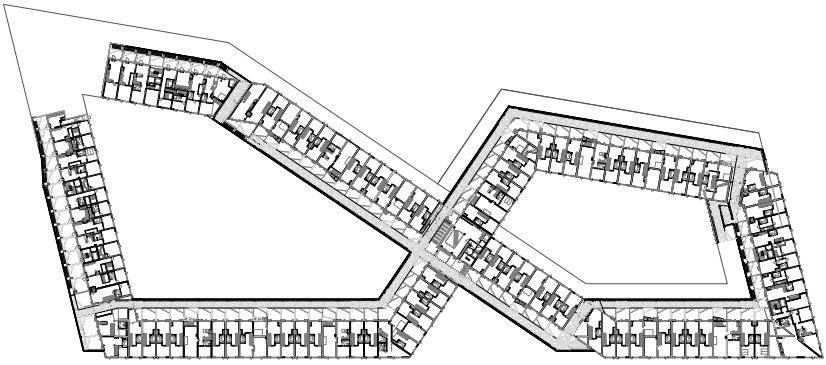
BIG I 8tallet

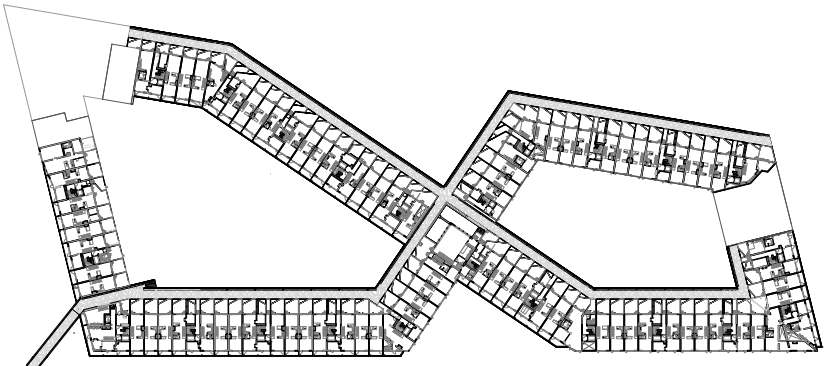
Foto Ulfrik Jantzen

Lägenhetsplan Skala 1:1250

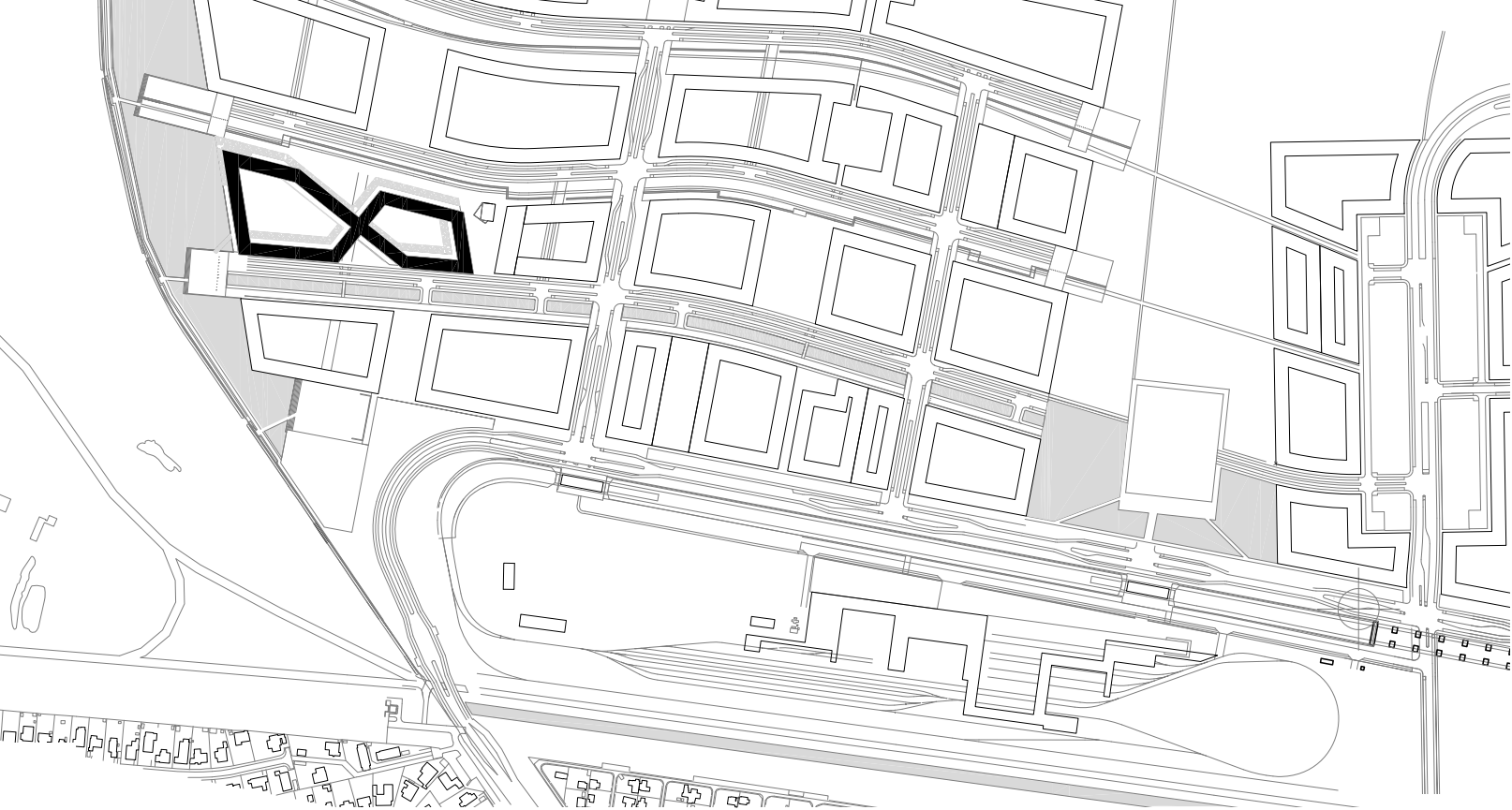
Takvåningsplan Skala 1:1250

Radhusplan Skala 1:1250

Foto Jens Lindhe

Situationsplan Skala 1:2500

Kategori **Blandbebyggelse**
 Projekt **8tallet**
 Adress **Köpenhamn, Danmark**
 Arkitekt **BIG – Bjarke Ingels Group**
 År **2008**

8tallet ("åttan") ligger intill en kanal i Köpenhamns-stadsdelen Örestad. Det är ett helt kvarter i en enda byggnad, formad som en liggande kantig åtta med kontor, affärslokaler och 476 lägenheter, de flesta av dem unika. Kvarterets olika programtyper ligger i horisontella lager: Lägenheterna högt upp i huset med ljus och utsikt, medan butikerna vetter mot gatan på markplan och kontoren ligger i norrläge. De brant sluttande taken är täckta av grönskande mossor som kyler av byggnaden. Längs med taken går en väg, som gör det möjligt att cykla eller promenera från marken upp till tionde våningen, som knyter samman bostäder med butiker och kontor, och fungerar som en mötesplats för de boende. I åttans båda cirklar finns två stora innergårdar. Med 61 000 kvadratmeter bostäder och 10 000 kvadratmeter butikslokaler och kontor är 8tallet det största privata byggprojektet någonsin i Danmark.

FotoTy Stange

Foto Iwan Baan

BIG III

Via 57 West

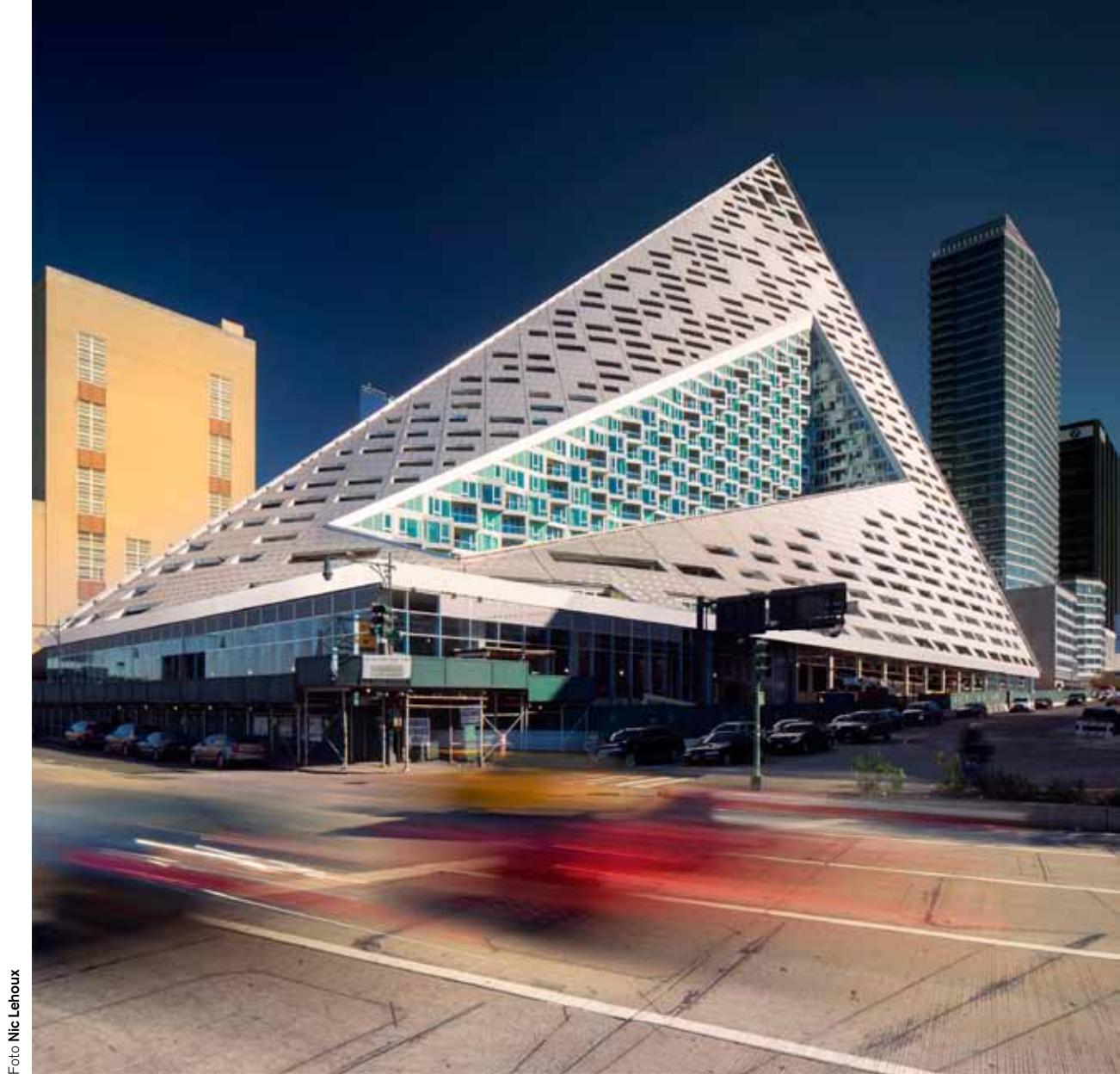
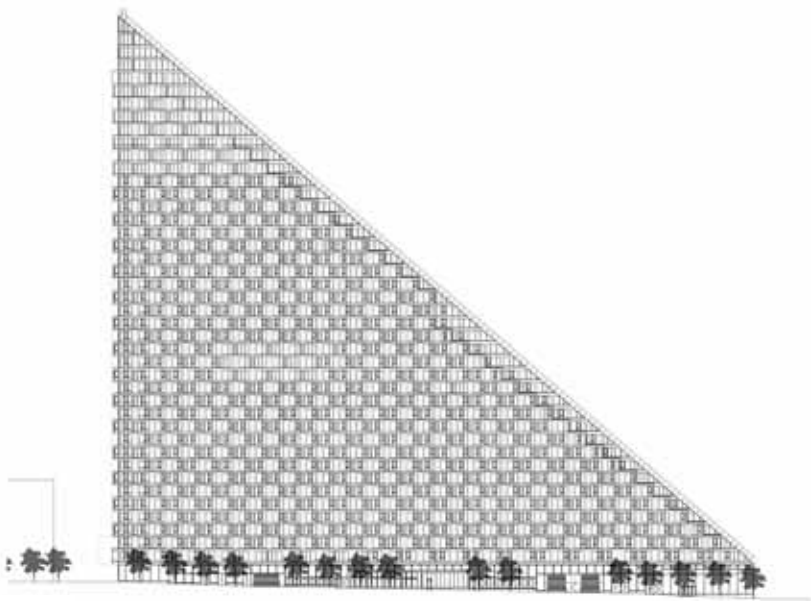
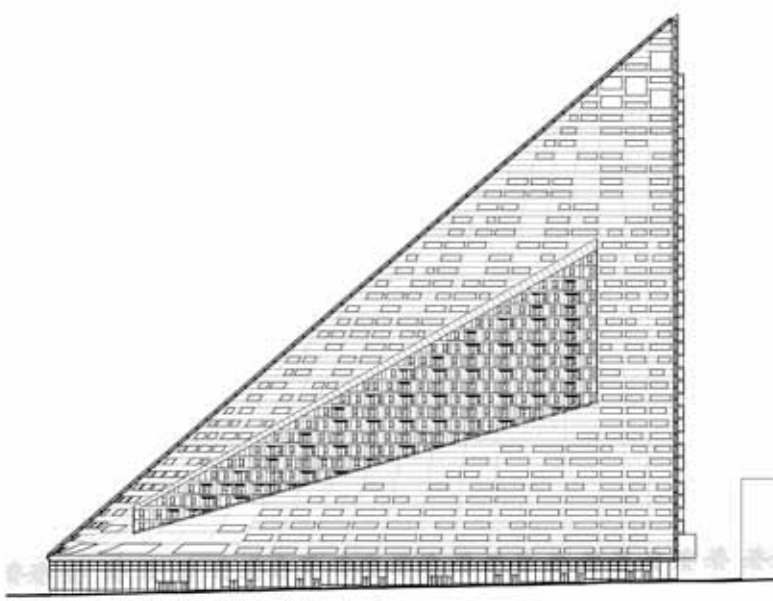

Foto Nic Lehoux

Sektion Norr

Sektion Söder

Kategori **Skyskrapa/bostadshus**

Projekt **Via 57 West**

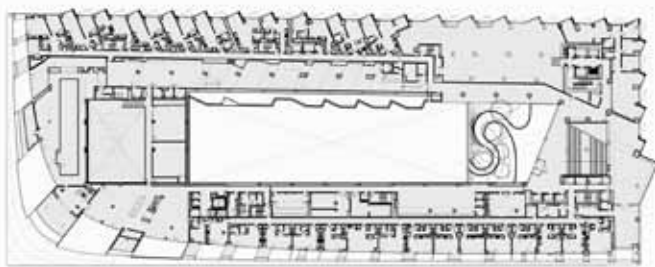
Adress **New York, USA**

Arkitekt **BIG – Bjarke Ingels Group**

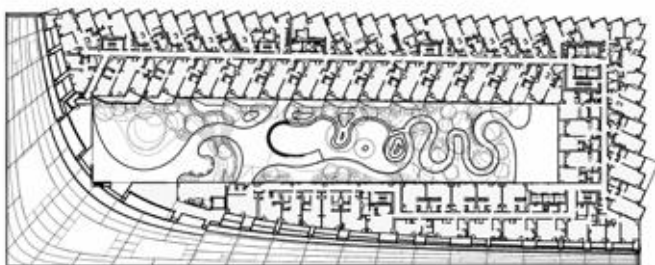
År **2016**

Foto **Iwan Baan**

Den 32 våningar höga Via 57 West breder ut sig över nästan ett helt kvarter i stadsdelen Hells Kitchen, och liksom Serpentine-paviljongen i London ser den asymmetriska pyramiden helt olika ut beroende på varifrån man ser den. Det nordöstra hörnet av byggnaden reser sig högt över de andra till en höjd av 142 meter. Det sydvästra hörnet är nästan nere på gatunivå. Fasaden bildar en brant backe ned mot Hudsonfloden. Att bara ett hörn når skyskrapa-höjd gör att byggnaden bakom, som liksom Via 57 West tillhör fastighetsbolaget Durst Organization, inte får sin utsikt mot vattnet skymd. Husets form, med ett hål i mitten för innergården, gör också att ett maximalt antal av de 709 lägenheterna (där 20 procent är så kallad "affordable housing" för låginkomsttagare) har sjöutsikt. Gårdsplanen i skyskrapans mitt har samma proportioner som Central Park och vegetationen växlar från miniatyrer av skuggig skog i öster till ett soligt litet fält i väster. I husets gemensamma utrymmen finns den särskilda Via 57-stolen som Bjarke Ingels produktdesign-företag KiBiSi producerat för det danska design-företaget Fritz Hansen, med en liknande märklig pyramidform som skyskrapan.

2:a våningen

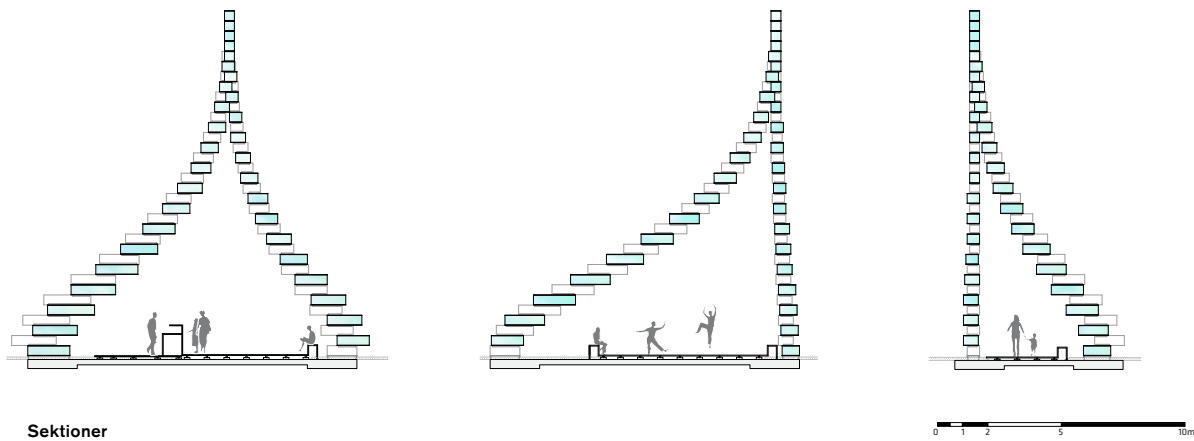

4:e våningen

BIG II

Serpentine Pavilion

Kategori	Paviljong
Projekt	Serpentine Pavilion
Adress	London, Storbritannien
Arkitekt	BIG – Bjarke Ingels Group
År	2016
Foto	Iwan Baan
Varje år bjuder det prestigefulla London-konstgalleriet Serpentine Gallery in en arkitekt för att bygga en paviljong som står uppe i tre månader i Kensington Gardens. Tidigare har paviljongen utformats av bland andra Rem Koolhaas, Zaha Hadid och Oscar Niemeyer. När Bjarke Ingels fick äran valde han att rita något som han själv beskriver som "både transparent och ogenomskinligt, både solid låda och klump". I en Instagrampost liknade han projektet vid Minecraft, det svenska dataspelet som går ut på att bygga världar med hjälp av kvadratiska block. Paviljongen består av 1 802 stycken kvadratiska, ihåliga glasfiberlådor staplade ovanpå varandra. Tillsammans bildar de en skev, kurvig byggnad som tar helt olika former beroende på varifrån man ser den: pyramidformad katedral från ingången eller en böljande amöba på baksidan. Bygget av paviljongen sammanföll med att BIG öppnade ett kontor i London.	

BIG IV

Lego House

Kategori **Upplevelsecenter**

Projekt **Lego House**

Adress **Billund, Danmark**

Arkitekt **BIG – Bjarke Ingels Group**

År **2017**

Illustration **BIG**

När BIG fick uppdraget att designa ett "upplevelsecenter" för Danmarks mest kända företag, började de med att bygga en Lego-modell av huset i skala 1:500. Resultatet, med 21 gigantiska vita klossar som staplas på varandra, öppnar i september och är tänkt att vara lika mycket arkitektur som ett urbant utrymme för invånarna i Billund, där även Legoland och leksaksjättens huvudkontor ligger. På bottenplanet finns ett 2 000 kvadratmeter stort allmänt inomhustorg och på taket ligger flera terrasser som också är öppna utan inträdesavgift, bland annat en med Legoträd i naturlig skala. Här finns också ett Lego-museum, ett galleri med byggen av Lego-fans och lekområden som är kodade i olika färger för olika fokus: rött för "kreativt", blå för "kognitivt" och grönt för "socialt". Till designsajten Dezeen sa Bjarke Ingels att "om Big hade grundats med syftet att bygga en enda byggnad skulle det vara Lego House. Idén om systematisk kreativitet som karaktäriserar Lego är nästan kärnan i hur vi närmar oss arkitektur". Huset öppnar i slutet av september, och Lego räknar med 250 000 besökare om året.

